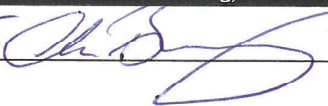

MILJÖHANDBOK

Ädelfors.
hotell och konferens

2025

Miljöhandboken är aktuell och godkänd (underskrift av verksamhetsansvarig)	
Datum för godkännande:	24/9 - 25
Verksamhetsansvarig (godkännare):	Ole Busse

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Verksamhetsbeskrivning och miljöorganisation	3
2. Miljöutredning	5
3. Miljöpolicy	10
4. Miljömål och handlingsplaner	11
5. Verksamhetsrutiner	13
Inköp	13
Avfall	17
Intern och Extern kommunikation	17
Avvikelse och förbättringsförslag	18
Kemikalier	18
6. Lagkrav	19
7. Miljörisker och nödlägesberedskap	21
8. Utbildning och kompetens	21
9. Miljöberättelse	23
10. Intern revision	35
11. Ledningens genomgång	35

I. Verksamhetsbeskrivning och miljöorganisation

Verksamhetsnamn: Ädelfors folkhögskola inkl dotterbolaget Ädelfors hotell och konferens AB	
Besöksadress: Kunskapens Väg 3	Postadress: 574 53 Holsbybrunn
Organisationsnummer: 827500-2254 samt 559459-5208	Antal medarbetare: 47
Miljösamordnare: Cecilia Alfheim	E-postadress: Cecilia.alfheim@adelfors.nu
Verksamhetsansvarig: Ole Busse	
Telefon: 0383 571 11	Hemsida: www.adelfors.nu samt www.adelforshotell.nu
Beskrivning av verksamheten: <i>Våra produkter och tjänster</i> Vi erbjuder: Folkhögskola, restaurang, konferenser och hotell/internat. Från 1 februari 2024 är restaurang-, konferens- och hotellverksamheten överläten i sin helhet till dotterbolaget Ädelfors hotell och konferens AB. <i>Våra lokaler</i> ☐ Vi äger våra lokaler, yta 12 600 kvm Vi använder följande typ av energikällor för uppvärmning och drift av våra lokaler; Skolans lokaler och vatten värms med fjärrvärme som kommer från ett närliggande flisvärmeverk, Njudungs Energi. Elnätet levereras av EON och elen av Elkraft Sverige AB. Det är grön el. Dotterbolaget hyr lokaler av skolan. <i>Material och avfall</i> Vår huvudsakliga användning av material består av Papper, livsmedel, kontorsmaterial, IT-utrustning, undervisningsmaterial I vår verksamhet produceras i huvudsak följande typer av avfall Förpackningar av olika slag, papper, brännbart hushållsavfall, matavfall, elektronikavfall <i>Resande och transporter</i> Vi har följande typ av tjänsteresande i vår verksamhet Kundbesök, Pendlingsresor till och från jobbet, Resor med avfall inom skolområdet och till återvinningsstationer samt sophanteringscentral, transport av deltagare, gäster och föreläsare till och från Vetlanda, studiebesök	

Vi har följande typer godstransporter i vår verksamhet

Transporter ingår vid beställning av inköp till vår verksamhet samt leveranser av hotelltextilier till tvätteriet. Vi försöker samordna inköp för att minimera transporter.

Vår verksamhet använder följande typ av fordon och arbetsmaskiner

En minibuss, en personbil, en elgolfbil, åkgräsklippare, redskapsbärare, robotgräsklippare, såg, batteridrivna röjsåg och trimmer.

Utsläpp, buller, vibration och lukt

Vi har följande typ av verksamhet som ger utsläpp (luft, vatten, mark), buller, vibration eller lukt

CO₂-utsläpp från resande (skolans bilar o bussar, leverantörers, personalens och deltagarnas, restaurang- och hotellgästers och konferensdeltagarnas etc.) samt gräsklippare och snöröjning. Indirekt från energi som förbrukas i våra lokaler och produkter/material som vi konsumerar.

Vårt miljöledningssystem omfattar följande delar av vår verksamhet

Folkhögskolan och dotterbolaget med säte i Holsbybrunn. Filialer på annan ort är inte medtaget.

Miljöarbetet är organiserat på följande sätt i verksamheten:

Ledningen: Är ansvarig för miljöarbetet och vårt ledningssystem. De ska se till att tillräckliga resurser finns för miljöarbetet, fördela ansvar och se till att alla medarbetare engageras och involveras.

De ansvarar mer specifikt också för: Att tillsammans med miljösamordnaren utvärdera miljöarbetet och godkänna miljöhandboken samt i alla led av ledningens arbete tänka på vår miljöpåverkan.

Miljöansvarig: Ole Busse, rektor

Övriga funktioner med specifikt miljöansvar:

Miljösamordnaren är personen som är länken mellan koncernen och Miljöstrategen. Hen ansvarar för miljöhandboken och sammankallar och leder Miljövärdet, en grupp med personal från varje arbetslag. Miljösamordnaren ser till att internrevision sker.

Miljövärdet är miljösamordnaren behjälplig i arbetet med miljöhandboken och div. utställningar, temadagar osv. Miljövärdet ansvarar också att föra ut information till sitt arbetslag.

Inköpare har ansvar att köpa in det minst miljö- och klimatfarliga varorna och se till att transporterna blir så få och så korta som möjligt. Även ifrågasätta om vi verkligen behöver köpa varan, går det att laga den gamla eller köpa begagnad.

Kemikalieansvariga har ansvar att samla säkerhetsdatablad för varje kemikalie, ge miljösamordnaren en aktuell kemikalielista, veta hur kemikalierna är farliga och var säkerhetsdatabladerna står.

Samtliga medarbetares ansvar: Att vara en aktiv del av vårt företags miljöarbete och följa våra policyer och rutiner i miljöhandboken. De ska specifikt tänka på att kopiera mindre, medverka i miljöenkäter, miljöutbildningar, se utställningar, försöka dra ner på sina CO₂-utsläpp bl.a. genom pendlingsresorna, följa vår resepolicy, anmäla miljöincidenter och komma med förslag på förbättringar.

2. Miljöutredning

I tabellen nedan listas **alla** verksamhetens aktiviteter som ger direkt och indirekt miljöpåverkan. För de aktiviteter som bedöms som betydande ur miljösynpunkt anges hur mycket som används/släpps ut under ett år. Ange gärna miljöindikatorer för övriga aktiviteter också.

Alla aktiviteter är rangordnade efter hur stor miljöpåverkan vi bedömer att de har. 1 är mest betydande, därefter 2, 3 och så vidare. Vid bedömning av miljöpåverkan beaktas förbrukad/utsläppt mängd och miljöfarlighet av det som förbrukats/släppts ut. De aktiviteter som vi bedömer har betydande miljöpåverkan har vi sammanställt i punktlistan nedanför tabellen. Dessa benämns våra betydande miljöaspekter.

Aktivitet som påverkar miljön	Hur mycket används och/eller släpps ut?	Rangordning (1,2,3,4 osv.)
Direkt miljöpåverkan	2024, 2023, 2022, 2021, 2020, 2019, 2018	
Resor i tjänsten, skolans bilar, egna bilar, hyrbilar	<u>Skolans bilar</u> Drivmedel = 2 016 L = 6,05 ton CO₂ (+1,33 ton CO₂) 1 761 L = 4,72 ton CO₂ (-2,48 ton CO₂) 2 687 L = 7,201 ton CO₂ (+2,646 ton CO₂) 1 518 L = 4,555 ton CO₂ (-0,203) 1586 L = 4,758 ton CO₂ (-6,102) 3620 L = 10,860 ton CO₂ (+0,888 ton CO₂) 3324 L = 9,972 ton CO₂ (+0,532 ton CO₂) <u>Personalens egna bilar</u> 1123 mil = 2,14 ton CO₂ (-0,48) (elbilar avgår) 1 378 mil = 2,62 ton CO₂ (-2,02) (elbilar avgår) 2 439 mil = 4,641 ton CO₂ (-1,038) (elbilar avgår) 2984,8 mil = 5,679 ton CO₂ (+3,738) 1020,2 mil = 1,941 ton CO₂ (-5,954) 4149 mil = 7,895 ton CO₂ (+0,258) 4 013,7 mil = 7,637 ton CO₂ (-1,880) <u>Hyrbilar</u> 0 mil (-0,02 ton) 11,2 mil = 0,02 ton CO₁ (-97,2) 108,4 mil = 0,206 ton CO₂ (+0,14)(elbilar avgår) 34,6 mil = 0,066 ton CO₂ (+0,061) 2 mil = 0,005 ton (-6,085) 367 mil = 6,090 ton CO₂ 1,966 CO₂ x 4,11 (ökad kostnad 411 %) = beräknad 8,080 ton CO₂ (+6,114 ton CO₂)	3

	Totalt resor i tjänst: 8,19 ton CO2 (+0,83) (+11%) 7,36 ton CO2 (-4,64) (-39%) (-71 % från 2018) 12,0 ton CO2 (+1,7) (+16%) 10,3 ton CO2 (+3,596) (+54%) 6,704 ton CO2 (-18,151) (-73 %) 24,855 ton CO2, (-0,834 ton CO2 -3%) 25,689 ton CO2 (+4,766 ton CO2 +23 %)	
El	Grön el = 0 ton CO2 Vanlig el jan-sep = 562 880 kWh = 50,659 ton CO2 Grön el okt-dec = 0 CO2 (-17,219 ton CO2)	0
Fjärrvärme (enl Njudung Energi)	1 268 000 kWh = 37,64 ton (-3,74)(-9%) 1 306 000 kWh = 41,38 ton (-13) (24%) (Effektuttag ändrat från 2023) 1 301 000 kWh = 54,642 ton CO2 (-0,962) (-2 %) 1 194 000 kWh = 55,604 ton CO2 (+9,314) (+20%) 994 000 kWh = 46,290 ton CO2 (-7,101) (-14 %) 1 125 000 kWh = 52,391 ton CO2 (-3,772 ton) (-7%) 1 206 000 kWh = 56,163 ton CO2 (+9 440 kWh) (+0,8 %)	2
Totalt beräknat CO2	Resor i tjänst 8,19 ton CO2, 7,36 ton CO2, 12 ton CO2, 10,3 ton CO2 6,7 ton CO2 24,8 ton CO2 El 0 ton CO2 Fjärrvärme 37,64 ton 41,38 ton 54,64 ton CO2 55,6 ton CO2 46,29 ton CO2 52,39 ton CO2 Pendlingsresor 23,7 ton 38 ton, 38 ton 32,5 ton CO2/år 29,95 ton CO2 42,48 ton CO2/år Datorinköp 36,9 ton 9,5 ton 15,9 ton 8,7 ton CO2 7,22 ton CO2 20 ton CO2 Matinköp 241 ton 228 ton 199 ton 80 ton Totalt 347 ton CO2 (+23 ton CO2, +7%) 324 ton CO2 (+4 ton CO2, +1%) 320 ton CO2 (+133 ton CO2, +71 %) 187,1 ton CO2 (+96,9 ton CO2, +107%) livsmedel inräknat från detta år 90,17 ton CO2 (-49,55 ton -35 %) 139,73 ton CO2 (-73,28 ton CO2 -34 %)	
Avfall	Brännbart, wellpapp, metall, deponi samt hushållssopor och annat avfall. Internatet sorterar som hushåll. Ca 98 % av allt avfall är sorterat.	5
Vatten och avlopp	Kommunalt 6 632 kbm (+0 kbm) (+0%) 6 632 kbm (+236 kbm)(+4%) 6 396 kbm (+399 kbm)(+7%) 5 997 kbm(+213 kbm)(+4%) 5 784 kbm (-1651 kbm)(-22%) 7 435 kbm (-969 kbm)(-12 %) 8 404 kbm	6
Livsmedel – nytt från miljöhandboken 2025	Inköp av livsmedel mm från Martin & Servera 241 ton CO2 (varav EKO, Krav, MSC-märkt 5,88%) (+13 ton CO2) (+6%) 228 ton CO2 (varav EKO, Krav, MSC-märkt 6,55 %) (+29 ton CO2) (+14%) 199 ton CO2 (varav EKO, Krav, MSC-märkt 7,64 %) (+119 ton CO2) (+149%) 80 ton CO2 (varav EKO, Krav, MSC-märkt 7,46 %) pandemiår	1
Kemikalier	Totalt 201 st 2025 (-1 st) (202 st 2024) olika kemikalier sept 2025, varav 32 st är gröna (-1 st), d.v.s. 16 % gröna (+/-0 %) Av alla regelbundna är 27 % gröna (+1 %)	
Fysisk genomgång av kem, städ och konst, vaktmästeri augusti 2024, kök sept 2025	Städ 26 st (+2) 54 % miljömärkt Kök 16 st (-3) 44 % R miljömärkt Konst 39 st (+0) 3% miljömärkt Vaktmästeri tot. 114 st (-3) 8 % miljömärkt Övrigt, Äventyr 6 st (+0) 16 % miljömärkt R 77 st, (-4) 27 % miljömärkt E 6 st (-2) 33 % miljömärkt	4

	428 960 kr (-24 350) (-5 %), 453 310 kr (-382 103), 835 413 kr (+470 726) Inköp övriga större inventarier 733 974 (varav kokgryta för 526 209 kr) Inköp av inv. totalt 1 001 714 (+535 092) (+115%) 466 622 kr (-291 238) (-38%) 757 860 kr (-1 485 670) (-66%) 2 243 530 (+1 476 984) (+224 %) 766 546 (-1 188 142 kr) (-61 %), 1 954 688 (-429 821), 2 384 509 kr (+1 131 673 kr)	
Mediateknik inköp CO2 (Juli-juni)	Inköp 2024/25: 18 mobiltelefoner x 88 kg = 1 584 kg 5 bärbara (Thinkpad)x150 kg = 750 kg 22 stationära x 449 kg = 9 878 kg 40 skärm x 520 kg = 20 800 kg 4 storskrmar x 620 kg= 2 480 kg 3 tangentbord x 470 kg= 1 410 kg Totalt 36 902 kg CO2 Inköp av mediateknik totalt Läsår 24/25 36,9 ton CO2 (+27,4 ton) (288%) Läsår 23/24 9,5 ton CO2 (-6,4 ton, -40%) Läsår 22/23 15,9 ton CO2 (+7,2 ton, +83%) Läsår 21/22 8,7 ton CO2 (+1,5 ton) (+21%) Läsår 20/21 7,220 ton CO2 (-12,880) (-64 %) Läsår 19/20 20 ton CO2	
Indirekt miljöpåverkan (även positiv)		
Pendlingsresor	72 % 77%, 77%, 77%, 84 % 82 % 86 % 92 % av personalen kör bil till jobbet. 7% har hybridbil. Resterande 21 % 23% 23 %, 23%, 16 %. 15 % 14 % 8 % cyklar eller går Bensinbilar körs 47 711 km/år 162 828 km/år 158 560 km/år, 91 131 km/år, 63 279 km/år, 71 500, 105 005, 150 368 km/år = 9 ton / år CO2 26,2 ton CO2, 25,5 ton CO2, 14,6 ton CO2, 12,0 ton CO2, 13,4, 19,9, 28,2 ton CO2 Dieselbilar körs 81 682 km/år 61 878 km/år 69 620 km/år, 99 328 km/år, 90 213 km/år, 138 410, 210 384, 117 736 km/år = 14,7 ton CO2 11,1 ton CO2 12,5 ton CO2, 17,9 ton CO2, 17,9 ton CO2 29,1, 33,8, 26,6 ton CO2 Totalt pendlingsresor 23,7 ton CO2/år 37,3 ton CO2/år, 38 ton CO2/år, 32,5 ton CO2/år, 29,95 ton/år, 42,5, 53,8, 54,801 ton CO2/år (-0,7 ton -2 %, +5,5 ton +17%, +2,5 ton, +8%, -12,5 ton, -29 %, -11,3 ton, -0,99 ton, +5,9 ton CO2)	4
Utbildningens påverkan på deltagarnas miljökunskaper	Deltagarna i Allmän kurs har under läsåret 2023/24 jobbat med miljö- och klimatfrågor både praktiskt och teoretiskt då och då under hela året. Även de yrkesförberedande kurserna har tagit upp det när det varit naturligt. Vi har många "gröna" böcker och magasin i biblioteket som ofta visas speciellt samt att vi har en bokbytarhylla. Där eller i GP:s corner har vi flera gånger per år utställningar där olika miljöfrågor visas. Vi har alltid ett vegetariskt alternativ till lunchen och ett väldigt stort salladsbord. Vi har också genomfört en "Varsågodloppis" där personal	9

	/deltagare skänkt kläder och annat som sedan bytt ägare. Överblivet har skickats till Ukraina. Vi har genomfört en "gräva-äng"-utmaning där olika klasser gräver rutor och planterar ängsfröer i vår backe. Vi har också haft en energisparmånad i mars 2024 där vi uppmanade att spara el och hade en tävling om snyggaste planschen med detta tema.	
Miljöpåverkan på besökande	Vi strävar efter att skapa en medveten och inspirerande miljöupplevelse för alla våra besökare genom att integrera vårt miljöarbete på olika sätt inom våra lokaler och kommunikationskanaler. Här är en utförlig beskrivning av hur vi gör detta: Miljödiplom vid Entrén: Vid vår entré finns vårt miljödiplom tydligt framvisat, vilket visar vårt engagemang för miljöarbete redan när besökare kliver in. Digital Närvaro: På vår hemsida finns omfattande information om vårt miljöarbete. Här kan besökare lära sig om vår miljöpolicy och vilka aktiviteter vi genomfört. E-postsignaturer: Många av våra anställda har miljöloggan som del av deras e-postsignaturer, vilket kontinuerligt påminner mottagarna om vårt miljöengagemang i varje digital kommunikation. Skyltar på Toaletterna: Små skyltar på våra toaletter informerar besökarna om att dessa städas med miljövänliga metoder, vilket främjar medvetenhet om våra hållbara städrutiner. Elbilsladdare: Vi har installerat elbilsaddare för våra gäster, vilket underlättar och uppmuntrar användningen av miljövänliga fordon. Miljösidan på Hemsidan: Vår hemsida har en speciell miljösidan där vi beskriver våra miljövänliga åtgärder och resurser. Här finns även länkar till SJ och JLT för att uppmuntra besökare att använda kollektivtrafik. Gröna Böcker och Magasin: Vårt bibliotek har ett omfattande urval av böcker och magasin med fokus på miljö och hållbarhet, vilket erbjuder våra besökare möjligheten att fördjupa sig i dessa ämnen. Bokbytarhylla: Vi har en bokbytarhylla som främjar återanvändning och delning av litteratur bland besökare. Miljöutställningar: ett par gånger per år anordnar vi utställningar som framförallt allmän kurs tar fram som en del i deras utbildning och som ofta fokuserar på olika miljöfrågor. Dessa utställningar är utformade för engagera besökare/deltagare i aktuella miljöproblem och lösningar. Vegetariska Alternativ och Salladsbord: I vår restaurang erbjuder vi alltid ett vegetariskt alternativ till lunchen samt ett mycket stort salladsbord. Detta stödjer en hållbar kosthållning och ger våra gäster hälsosamma och miljövänliga matval. Genom dessa åtgärder skapar vi en miljö där besökare kontinuerligt blir påminda om vårt engagemang för hållbarhet och miljöskydd. Vi hoppas att vår miljömedvetenhet inte bara gör ett intryck på våra besökare, utan också inspirerar dem att ta med sig och tillämpa dessa hållbara metoder i sina egna liv.	
Koncernens externa påverkan	Vi strävar efter att påverka andra folkhögskolor, företag, organisationer och privatpersoner genom vårt aktiva miljöarbete. Detta sker genom en rad olika	

	kanaler och aktiviteter.. Det sker vid möten på hög och låg nivå, konferenser, mässor, demonstrationer, deltagararbeten som sprids, leverantörskontakter, våra upphandlingar av kost och logi för kick-off, långa laget, skolresor och sociala medier. Vi använder också miljöloggan i våra mejl för att påminna mottagarna om vårt engagemang. Miljösida på Hemsidan: På vår hemsida har vi en miljösida där vi beskriver hur vi arbetar för att vara miljövänliga. Här finns information om vår miljöpolicy, miljöberättelser, och vårt engagemang i Miljövärdet. Vi informerar även om våra elbilsaddare till gäster och listar våra miljöaktiviteter. Miljöpolicy och Miljöberättelsen: Vår miljöpolicy och miljöberättelse är centrala dokument som beskriver våra mål och åtgärder för att minska vår miljöpåverkan. Dessa dokument är tillgängliga för allmänheten och fungerar som vägledning och inspiration för andra organisationer som vill förbättra sitt miljöarbete.	
--	---	--

Våra betydande miljöaspekter är:

1. Inköp av datorer/möbler
2. Påverkan iom utbildningar, besökare och externa kontakter
3. Fjärrvärme
4. Pendlingsresor
5. Livsmedel

3. Miljöpolicy

Miljöpolicy

Alla behövs för en bättre miljö. Kunskap är det viktigaste verktyget.

Ädelfors folkhögskola och Ädelfors hotell och konferens AB ska, inom ramen för vår verksamhet, bidra till de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030-dokumentet.

Den dagliga verksamheten ska genomsyras av miljömedvetenhet och en effektiv resursanvändning. Miljöfrågorna ska behandlas som en självklar och integrerad del i hela koncernens verksamhet. Miljöarbetet ska dokumenteras och regelbundet utvärderas och förbättras.

För att bidra till en hållbar utveckling bör vi tänka på
att sprida och fördjupa kunskap om miljö- och klimatfrågor till deltagare, personal och gäster
att vi minskar vår förbrukning av inte förnybara resurser och miljöskadliga produkter
att vi använder de resurser vi har effektivt
att vi skyddar och bevarar den biologiska mångfalden
att vi uppfyller lagkraven angående miljö och klimat
att vi minskar vårt koldioxidutsläpp

4. Miljömål och handlingsplaner

Miljömål och handlingsplaner för år: 2025/2026

Mål 1		Klimatneutrala till år 2045 vad gäller el, fjärrvärme och resor i tjänsten		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Fortsätta byta ut och minska antalet inne-/utearmaturer mot energisnålare, 4-årsplan från 2023		Ledningsgrupp, Torbjörn	Från VT 2023, klart VT 2026	Tid, mycket pengar
Byte av Kullenhusens fönster till 3-glas, 2 hus under 2024 och sedan 1 hus per år (totalt 7 hus).		Ledningsgrupp, Torbjörn	Från VT 2024	Tid, mycket pengar
Fortsätta att påverka Njudungs Energi så de minskar användandet av eldningsolja och utvecklar teknik för mindre koldioxidutsläpp. – fortlöpande mål		Ledningsgrupp	Från HT 2024	Tid, inga pengar
Följa hur resor i tjänsten utvecklas och underlätta för våra anställda att välja miljövänliga alternativ när så är möjligt samt se till att alltid ha den senaste tekniken vad gäller t.ex elbilsladdning – fortlöpande mål		Ledningsgrupp, Alla	Från HT 2024	Tid, mycket pengar
Uppföljning av målet sker på följande sätt:		Vid miljövärmemöten under våren hör vi oss för hur långt det har fortskridit i de olika processerna samt innan revision. Vi följer också hur el-/fjärrvärmeförbrukningen, resor i tjänsten minskar genom uppföljning av statistiken.		

Mål 2		Öka miljömedvetenheten hos personal, deltagare mfl		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Utbilda all ny tillsvidareanställd personal efter provanställning hos Miljöstrategen – ett fortlöpande mål		Cecilia	Fortlopande	Engagemang, utbildningstid och utbildningskostnad
Uppdatera hemsidorna årligen		Cecilia, Rikard/Peter	Senast 2026-01-01	Lite tid, lite engagemang
Miljöfrågan på alla dagordningar		Samtliga kursledare, ledningsgrupp mfl	Fortlopande	Lite tid, inga pengar, lite engagemang
Varsågods loppis – en gång per år på hösten		Miljövärvet	Senast 2025-12-20	Mkt engagemang, mkt tid, inga pengar
Gemensamhetsdag, föreläsning, utställning och/eller filmvisning med miljötema för våra deltagare.		Cilla/lärarna allmän kurs	Senast 2026-05-31	Mycket tid, lite pengar, mkt engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:		Kontroll i september 2026 att vi genomfört aktiviteter		

Mål 3	Minska pappersförbrukningen		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Minska antal kopierade papper	Alla	Fortlöpande	Engagemang
Fortsätta digitalisera	Alla	Fortlöpande	engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Antal kopior kontrolleras i juni 2026 Det andra kontrolleras under våren 2026		

Mål 4	Restaurangens miljöpåverkan		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Minska matsvinnet och återanvända ännu mer mat	Linette/Micke J	Fortlöpande	Lite pengar, lite tid, engagemang
Öka andelen vegetariskt samt servera enbart vegetarisk mat vid några tillfällen	Linette	Fortlöpande	Lite pengar, tid, engagemang
Öka andelen ekologiska och KRAV-märkta varor	Linette/Micke J	Fortlöpande	Mkt pengar, tid, engagemang
Minska användandet av palmolja genom att baka mer själva både bröd och kakor	Linette	Fortlöpande	Engagemang, lite pengar, lite tid
Köpa in två varmkomposter och göra egen jord av matavfall till våra planteringar	Linette	Senast 2025-06-30	Engagemang, pengar och tid
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Beräkna andelen CO2-utsläpp i augusti 2026 på livsmedel. Följ miljöindikatorn vad gäller andelen eko, MSC och kravmärkta artiklar i augusti 2026 Matsvinnet – vad vi har gjort bättre bockas av aug 2026 Vegetarisk utveckling - vad vi har gjort bättre bockas av aug 2026		

Mål 5	Förbättra förutsättningar för biologisk mångfald		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Utred var vi kan låta gräset växa för att locka pollinatörer.	Ledningsgrupp, Torbjörn	Senast 2026-06-30	Engagemang, lite tid, inga pengar
Ersätt gräs mot växter som pollinatörer gillar på fler platser, t.ex vid konferensskylten eller mer borta vid rökrutan	Cecilia, Åsa, Torbjörn	Senast 2026-06-30	Engagemang, lite tid, lite pengar

Bygga en kompost för trädgårdsavfall för att få egen jord till rabatter osv	Torbjörn/Thomas	Senast 2026-06-30	Lite tid, lite pengar, lite engagemang
Fortsätta med att plantera rutor med ängsblommor i vår backe genom att engagera deltagare/personal samt underhålla redan sådda rutor.	Cecilia/Miljövärdet	Löpande årligen	lite tid, lite pengar, mycket engagemang
Följ upp att lövträd börjar växa i vår tallbacke, inventera vilka som tar sig och komplettera med ytterligare arter för att öka den biologiska mångfalden.	Cecilia/Piia	Senast 2026-06-30	Mycket tid, lite pengar, mycket engagemang
Plantera mer träd inom skolans område både för att få mer träd totalt sett men också ersätta de som håller på att dö	Cecilia, Åsa, Torbjörn	Senast 2026-06-30	Mycket tid, en del pengar och mycket engagemang
Planera hur den avverkade kullen mellan entrén och Brunnshuset ska utformas så det gynnar naturen/mångfalden	Ole, Cecilia, Torbjörn	Senast 2026-06-30	Mycket tid, en del pengar och mycket engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Avstämning av åtgärder görs augusti 2026		

5. Verksamhetsrutiner

Vi har utvärderat behovet av rutiner för att minimera vår miljöpåverkan samt säkerställa att vi uppfyller krav från lagstiftning, kunder och andra intressenter. Vi har beslutat att det är relevant för vår verksamhet att styra följande områden i vårt miljöledningssystem:

- Inköp
- Avfall
- Intern och Extern kommunikation
- Avvikelse och förbättringsförslag
- Kemikalier

Inköp

Vi styr mot hållbara inköp i vår verksamhet på följande sätt:

Praktiska rutiner för leverantörsuppföljning

Vi ställer följande miljökrav på våra leverantörer:

För att säkerställa att vår verksamhet upprätthåller höga miljöstandarder, är det avgörande att våra viktigaste leverantörer också bedriver ett aktivt och framåtblickande miljöarbete. Vi har därför etablerat följande krav och rutiner för att välja och utvärdera våra leverantörer:

Kriterier för Leverantörer

ISO 14001-certifiering: Vi strävar efter att samarbeta med leverantörer som är certifierade enligt ISO 14001, vilket är en internationellt erkänd standard för miljöledningssystem. Detta säkerställer att leverantören har etablerade processer för att hantera och minska sin miljöpåverkan kontinuerligt.

Miljöcertifieringar och Hållbarhetsarbete: Utöver ISO 14001, värdesätter vi leverantörer som har andra relevanta miljöcertifieringar eller som demonstrerar ett aktivt engagemang för hållbarhet. Detta kan inkludera specifika program för energibesparing, avfallshantering, minskning av vattenförbrukning, och koldioxidutsläpp.

Aktivt Hållbarhetsarbete: Vi prioriterar leverantörer som inte bara har formella certifieringar, utan också aktivt arbetar med hållbarhetsfrågor. Detta innebär att de implementerar konkreta åtgärder och initiativ för att förbättra sin miljöprestanda och minska sitt ekologiska fotavtryck.

Uppföljning och Kontroll

För att säkerställa att våra leverantörer uppfyller dessa krav och kontinuerligt arbetar med miljöförbättringar, genomför vi regelbundna kontroller minst vartannat år. Vår process för uppföljning innefattar flera steg:

Informationsinsamling: Vi börjar med att samla in information om våra största leverantörers miljöarbete. Detta sker främst genom att granska deras officiella hemsidor där de ofta publicerar hållbarhetsrapporter, certifikat och miljöpolicyer.

Direktkontakt för Förtydligande: Om den nödvändiga informationen inte är tillgänglig online, eller om det krävs ytterligare detaljer, kontaktar vi leverantörerna direkt. Vi skickar då specifika förfrågningar via e-post eller telefon och ber om detaljerade upplysningar om deras miljöinitiativ och hållbarhetsstrategier.

Utvärdering och Analys: Den insamlade informationen analyseras för att bedöma om leverantörerna uppfyller våra miljökrav. Vi tittar på både deras nuvarande prestationer och deras planer för framtida förbättringar.

Praktiska rutiner för miljökrav på produkter/tjänster

Vi gör följande aktiva miljöval vid inköp av produkter och tjänster:

Här följer en mer detaljerad beskrivning av våra åtgärder och principer inom olika avdelningar:

- **Kontorsmateriel:** Vid inköp av kontorsmateriel söker vår administrativa avdelning alltid efter miljövänliga alternativ. När vi identifierar sådana produkter, köper vi in och testar dem. Om produkterna visar sig vara tillfredsställande, integrerar vi dem som

standardalternativ i vår verksamhet. Delvis försvåras detta arbete av att det är svårt att få fram riktigt miljövänliga alternativ för leverantörerna, särskilt vad gäller pennor.

- **Rengöringsmedel:** Städavdelningen ansvarar för centrala inköp av rengöringsmedel. Genom att samordna dessa inköp kan vi säkerställa att vi använder produkter som är miljövänliga, samtidigt som vi minimerar transporterna och därigenom även våra koldioxidutsläpp. Genom att ha ett helhetsperspektiv på inköpen, istället för att varje avdelning småhandlar, kan vi också enklare implementera och upprätthålla miljövänliga rutiner. Vi strävar efter att använda mindre mängd kemikalier och prioriterar alltid miljömärkta alternativ.
- **Restaurangverksamhet:** Vår restaurang serverar aldrig fisk som är listad som hotad art och använder inga livsmedel framställda med genetisk modifiering (GMO). Vi arbetar aktivt med att samordna leveranser för att minska transportutsläppen och prioriterar inköp av närproducerad frukt och grönt, ekologiska bananer samt svenskt kött. Dessa åtgärder bidrar till att minska vår klimatpåverkan och stöder hållbara jordbruksmetoder.
- **Fordon:** Vid nyinköp av fordon till verksamheten väljer vi alltid modeller med bättre miljöprestanda än de vi ersätter. När vi hyr bilar, följer vi vår resepolicy som kräver att vi efterfrågar de mest miljövänliga alternativen som finns tillgängliga. Detta är en del av vårt åtagande att ständigt förbättra vår miljöprestanda inom alla aspekter av vår verksamhet.
- **Möbler:** Vid inköp av nya möbler undersöker vi först möjligheterna på begagnatmarknaden. Om vi inte hittar lämpliga begagnade alternativ, vänder vi oss till företag som kan uppvisa ett dokumenterat miljöarbete. På så sätt säkerställer vi att våra möbelinköp stödjer en cirkulär ekonomi och bidrar till minskad miljöpåverkan. Vi återanvänder också alla möbler så länge som möjligt inom vår verksamhet. Möbler som först köps in till hotellet används senare på internatet tills det är dags att skrota dem.
- **Ombyggnationer och måleriarbeten:** När vi genomför ombyggnationer eller måleriarbeten i samarbete med externa parter, ställer vi krav på att miljöaspekter ska inkluderas i offerterna. Vi försäkrar oss om att de företag vi anlitar har ett dokumenterat miljöarbete. Detta tillvägagångssätt säkerställer att alla byggprojekt genomförs med miljöhänsyn i åtanke. Vi återanvänder också material så långt det är möjligt internt inom koncernen och ofta används material till olika skolprojekt inom t.ex Allmän kurs.
- **Mobiltelefoner/datorer:** När vi byter till en ny modell av mobiltelefoner återanvänds de gamla i verksamheten antingen genom att vi byter ut ännu äldre modeller som finns t.ex bland assistenterna eller har de kvar som reserv eller så säljs de ut till personalen. Stationära datorer uppdateras så långt möjligt med nya delar för att kunna hålla dessa kvar i verksamheten så länge som möjligt, ofta har vi kvar stationära datorer upp till 10 år. Bärbara datorer byts inte ut oftare än nödvändigt när dessa går sönder, behöver någon en bättre prestanda köps en ny in och den gamla återanvänds till något annat område inom koncernen.

Genom att implementera dessa principer och åtgärder i alla delar av vår verksamhet, fortsätter vi att förbättra vår miljöprestanda och bidra till en hållbar framtid.

Resultat av leverantörsuppföljning

Leverantör	Status på verksamhetens miljöarbete (ex. Miljödiplomerad, ISO 14001, Miljöpolicy etc.)	Uppdaterad Datum	Uppfyller våra krav
Martin & Servera	Mycket gediget hållbarhetsarbete. Målet är att vara branschens mest hållbara partner.	2024-05-15	Ja
Tolls Frukt o Grönt	Levererar närproducerad frukt och grönsaker, ofta ekologisk	2023-05-15	Ja
Torebrings Grossist	Miljö- och kvalitetscertifieringsarbete enl FR2000. Certifikat giltigt tom 2024-06-30	2024-03-19	Ja
Kontorsspecial	ISO 9001, ISO 14001	2023-05-15	Ja
Azolver	ISO 9001:2015 och ISO 14001:2015	2023-05-15	Ja
Konica Minolta	ISO 14001:2015, Miljöplan "Eco Vision 2050" Gediget hållbarhetsarbete	2023-05-15	Ja
Dell	Gediget hållbarhetsarbete, nettonollmål 2050	2023-05-15	Ja
Dustin	Gediget hållbarhetsarbete, klimatneutrala 2030	2023-05-15	Ja
Slöjd-Detaljer	ISO 14001:2015 Hållbarhetsarbete och miljöpolicy finns	2023-05-15	Ja
Ahlsell	ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 Gediget hållbarhetsarbete	2023-05-15	Ja
Bokus	Gediget hållbarhetsarbete med 7 mål i fokus	2024-05-15	Ja
Adlibris	Klimatkompenserar för sina utsläpp, mål att halvera klimatpåverkan till 2030. Vunnit pris Airfluencer 2021	2024-05-15	Ja
Electrolux	Gediget hållbarhetsarbete (reservdelar=bra), mål net zero 2025.	2023-05-15	Ja
Telia	Gediget hållbarhetsarbete, mål zero waste print 2030	2023-05-15	Ja
Biltema	Hållbarhetsarbete, mål som noll pwc, noll palmolja, mer hållbar textilier mm till 2030	2023-05-15	Ja
Elajo El & Energiteknik	ISO 9001:2015 ISO 14001:2015. Gediget hållbarhetsarbete	2023-05-15	Ja
Happy Homes	Hållbarhetsarbete, strävar efter att bara ta in varor från certifierade leverantörer t.ex ISO 14001.	2023-05-15	Ja
Lanab	ISO 9001 samt ISO 14001	2023-05-15	Ja
Komplett	ISO 14001:2015	2023-05-15	Ja
AkessonBerg	ISO 9001 och FSC märkt papper	2023-05-15	Ja
Jysk	Hållbarhetsarbete. Jobbar för FSC certifiering till 2024. Textilier Standard 100-märkta. Koldioxidneutrala till 2050	2023-05-15	Ja
Textilia	Svanen 4.0 Tvätteriförbundets T-märkning ISO 14001	2023-05-25	Ja

Avfall

Vi har följande rutiner för att hantera det avfall som uppkommer i vår verksamhet:

Farligt avfall

Farligt avfall hanteras på följande sätt i vår verksamhet:

Vi lämnar på sortergård och har gjort egen anmälan om detta till Länsstyrelsen, anmälan gäller till 2026-01-29.

Vi för journal över vårt farliga avfall på följande sätt: i ett block och på nätet

Rapportering av transport av farligt avfall till Naturvårdsverket görs

Av oss själva, sker bara ett fåtal gånger per år eftersom vi inte har särskilt mycket sådant avfall.

Vi för journal över farligt avfall som vi lämnar ifrån oss.

Vi sorterar avfall i följande fraktioner i vår verksamhet:

Typ av avfall	Plats för sorteringskärl	Entreprenör som hämtar alt. var vi lämnar vårt avfall
Brännbart	Container	Stena Recycling AB
Wellpapp	Container	Stena Recycling AB
Metall	Container	Stena Recycling AB
Deponi	Container	Stena Recycling AB
Hushållssopor	Molok utanför köket	Kretslopp Sydost
Kontorspapper	3 blå behållare	Stena Recycling AB
Lysrör	Vaktmästeriet, verkstan	Själva till sortergård Flishult
Glödlampor, batterier, färgrester,	Vaktmästeriet, källaren	Själva till sortergård Flishult,
Elektronik, sladdar och kablar	Vaktmästeriet, verkstan	Själva till sortergård Flishult
Glas, vit och färgad	Vid molok utanför köket	Stena Recycling AB

Intern och Extern kommunikation

Intern kommunikation

Vi informerar våra medarbetare om verksamhetens miljöarbete på följande sätt:

- Miljöhandbok och annan miljöinformation finns på vårt intranät. Nya medarbetare får information om miljöarbetet som en del av introduktionen.
- Miljövärdet har representanter i alla delar av koncernen, även ledningsgruppen, som kan sprida information.

- Miljösamordnaren informerar all personal på måndagsmöte efter revisionen om målen för nya året samt utfall av föregående års mål.
- På våra toaletter har vi skyltar som informerar om att vi enbart städar med miljövänliga medel.
- I biblioteket skyltas det med böcker om miljön och gröna tidningar samt att vi har en bokbytarhylla.
- Miljöfrågan finns på allas dagordningar.
- Vi ser till att alla nyanställda går grundläggande miljöutbildning hos Miljöstrategen

Extern kommunikation

Vi informerar externa intressenter (t.ex. kunder, leverantörer, samarbetspartners, myndigheter) om verksamhetens miljöarbete på följande sätt:

- Vår miljöpolicy, delar av vårt miljöarbete och vår miljöberättelse samt våra mål hittar man på vår hemsida.
- Vi visar vårt miljö- och klimatengagemang vid möten på hög och låg nivå, konferenser, mässor, demonstrationer, deltagararbeten som sprids, leverantörskontakter, våra upphandlingar av kost och logi för kick-off, långa laget, skolresor och på sociala medier.
- Vi har även den miljöloggan på hemsidans fot som är länkat till miljösidan. Många av oss har miljöloggan som mejlsignatur.
- Miljödiplomet sitter uppsatt vid den nybyggda entrén.
- Vid upphandling av våra tjänster efterfrågas ibland bevis för vårt miljöarbete och då kommer diplommet väl till pass.
- På våra gästtoaletter finns en skylt som talar om att de är städade med miljövänliga medel.
- I biblioteket skyltas det med böcker om miljön och gröna tidningar samt att vi har en bokbytarhylla.
- Miljövärnet har en egen del på anslagstavlan där intressanta miljöämnen tas upp.

Vi gör vår miljöpolicy och vår miljöberättelse tillgänglig för intressenter på följande sätt:

Via vår hemsida hittar man information om vårt miljöarbete, här kan man ladda ned senaste miljöhandboken, senaste miljödiplom samt vilka åtgärder vi gjort sedan vårt miljöarbete startade.

Avvikelser och förbättringsförslag

- Avvikelser som uppkommer i verksamheten och som innebär att verksamheten inte i praktiken följer krav från lagstiftning, vår miljöpolicy eller andra rutiner i denna handbok ska anmälas genom att personal/deltagare fyller i och lämnar in en blankett som finns i Google Classroom under Arbetsmiljöhandboken, "Blankett för rapportering av Olycka/Tillbud/avvikelser /riskobservation/Ohälsa" till servicechefen. Särskild beskrivning av vad Miljöavvikelser innebär finns beskrivet i "Rutin arbetsskada, tillbud, riskobservation och avvikelser". Därefter skall avvikelserna utredas och förslag till lösningar ska skyndsamt tas fram och redovisas till miljösamordnare, ledningsgrupp och styrelse.
- Förbättringsförslag tas fram årligen genom att vi skickar ut en enkät angående pendlingsresor där möjlighet till förbättringsförslag i allmänhet kan lämnas. Frågan tas också upp i samband med vår kick-off.

Dokumentation av hur *arbetslagens avvikelser från målen* görs genom den internrevision som förekommer en gång per år med arbetslagen och miljösamordnaren. Där tas även gjorda förbättringar och förbättringsförslag upp. Det som rör något utanför arbetslaget tas oftast upp på Miljövärnet och därefter om det behövs i ledningsgruppen.

Kemikalier

Vi förtecknar de kemikalier vi har i verksamheten och har även säkerhetsdatablad tillgängliga för produkter som är märkningspliktiga enligt CLP-förordningen i anslutning till kemikalierna. Kemiska produkter förvaras och hanteras säkert. Vi arbetar aktivt med att byta ut produkter till mer miljöanpassade alternativ. Faroangivelse i förteckningen är hämtad från säkerhetsdatablad för produkterna.

Kemikalielistan finns i sin helhet tillgänglig för all personal på vårt intranät och från hösten 2025 har vi inrättat en ny rutin för uppdatering av denna. Vi har fyra olika områden, kök, städ, konstmaterial och vaktmästeri och fyra olika personer som är ansvariga för att respektive lista som ligger på Google drive uppdateras så snart en ny kemikalie inhandlas.

SE BILAGA I Kemikalielista

6. Lagkrav

Vi har gjort en utvärdering av vilka miljölagar och andra regler som berör vår verksamhet.

Vi har också gått igenom och kontrollerat att vi följer nedanstående lagar, datum:

Tillståndspliktig eller anmälningspliktig verksamhet

Vi bedriver miljöfarlig verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt Miljöbalken.

- ☐ Ja, Tillståndspliktig
☐ Ja, Anmälningspliktig
☒ Nej

Verksamhetsrutin/aktivitet	Ansvarig	Lagreferens
Utbildning och kompetens Alla medarbetare ska ha relevant kompetens på miljöområdet. Inköpsrutin/policy Vi ställer miljökrav vid inköp/upphandling.	Cecilia A Linette – Restaurang Maria B – Städ Annika – kontorsmat. Jennie – konstmaterial Stefan – dator, kopiering Torbjörn – vaktmästeri, fastigheter Ledningsgrupp - möbler	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §2 Kunskapskravet §3 Försiktighetsprincipen §5 Hushållnings- & kretsloppsprincipen §4 Produktvalsregeln §8 Skadeansvaret
Kemikalier Vi har kemikalieförteckning och säkerhetsdatablad för kemiska produkter. Produkter förvaras och hanteras säkert. Vi arbetar aktivt med att byta ut produkter till mer miljöanpassade alternativ.	Maria – städ Linette -kök Pija – konst Torbjörn - vaktmästeriet	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §2 Kunskapskravet §3 Försiktighetsprincipen §4 Produktvalsregeln MB kap. 14 Kemiska produkter och biotekniska organismer

Verksamhetsrutin/aktivitet	Ansvarig	Lagreferens
		Förordning om kemiska produkter och biotekniska organismer (SFS 2008:245) REACH-förordningen Förordning (EG) nr 1907/2006 CLP-förordningen Förordning (EG) nr 1272/2008 Kemiska arbetsmiljörisker AFS 2014:43
Avfall Vi arbetar aktivt med att minska, återanvända och återvinna avfall. Farligt avfall förvaras och transporteras enligt lagkrav. Journal förs över farligt avfall och rapportering görs till avfallsregistret. Vid egen transport av farligt avfall ska anmälan göras om den årliga volymen är mindre än 100 kg resp. 100 liter. Transporteras större volym ska tillstånd sökas. Inför transport av farligt avfall ska transportdokument upprättas.	Alla anställda Torbjörn Torbjörn Torbjörn	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §5 Hushållnings- & kretsloppsprincipen MB Kap 15 Avfall och producentansvar Avfallsförordningen (SFS 2020:614) Föreskrifter om transport av avfall (NFS 2022:2) Naturvårdsverkets föreskrifter om transport av avfall (NFS 2005:3) Naturvårdsverkets föreskrifter om antecknings- och rapporteringskyldighet och lämnande av uppgifter om farligt avfall till avfallsregistret (NFS 2020:5) Förordning om producentansvar (2022:1274) Producentansvar Batterier (SFS 2008:834), Producentansvar Bilar (SFS 2023:132), Producentansvar Däck (SFS 2023:133), Producentansvar Elutrustning (SFS 2022:1276) Förordning om engångsprodukter (2021:996) Förordning om nedskräpningsavgifter (2021:1002) Lokal renhållningsordning och avfallsplan
Transporter & fordon Vi undviker tomgångskörning mer än 1 minut och har informerat våra medarbetare om detta. Våra fordon (lastbilar och bussar) är i en utsläppsklass som uppfyller krav i miljözon Vi genomför transport av farligt gods enligt gällande lagkrav	Ole Busse Ole Busse, Torbjörn	Lokala föreskrifter avseende hälsa och miljö Trafikförordningen (1998:1276) Lagen om transport av farligt gods (2006:263) Förordningen om transport av farligt gods (2006:311) ADR-S (MSBFS 2020:9)
Systematiskt brandskyddsarbete Vi arbetar systematiskt med brandskydd och att förebygga brand i vår verksamhet	Torbjörn	Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) Statens räddningsverks allmänna råd systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3)
Fastigheter Krav på funktionskontroll av ventilationssystem(OVK).	Torbjörn Torbjörn	Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem BFS 2011:16

Verksamhetsrutin/aktivitet	Ansvarig	Lagreferens
Krav på energideklaration av byggnader	Torbjörn	Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklarationer för byggnader (BFS 2007:4)
Kontroll av och rapportering anläggningar med köldmedier		F-gasförordningen(EU) (EU/517/2014) F-gasförordningen(Sverige) SFS 2016:1128

7. Miljörisker och nödlägesberedskap

I tabellen nedan har vi dokumenterat relevanta miljörisker i verksamheten, hur vi ska agera för att förhindra dem och vad vi gör om de ändå händer. I de fall en längre instruktion behövs har vi gett en hänvisning.

Miljörisk	Förhindras genom	Vid olycka görs följande
Brand	Systematiskt brandskyddsarbete (brandsläckare, utrymningsvägar, övningar med alla)	Rädda, larma, släcka Samlas vid uppställningsplats
Kemikalieutsläpp	Förvara och hantera farliga kemikalier med respekt. Säkerhetsdatabladsen hålls uppdaterade. Ha kunskap om vilka kemikalier som är mer farliga och hur de är farliga. Vi har uppsamlingsstråg och blandar inte kemikalier.	Länkar till datasäkerhetsbladen finns på vår hemsida "Kemikalielista" så vi alltid har tillgång till det senaste. Vid oljespill har vi ett "salt" som vi strör på, samlar ihop, paketerar och åker in med.

8. Utbildning och kompetens

Våra medarbetare får miljöutbildning inom ett år från anställning. Vi identifierar årligen utbildningsbehov för våra medarbetare och sammanställer detta i kompetensplanen.

Medarbetare, namn	Anställd från år	Grundläggande miljöutbildning (datum)	Genomförd övrig miljöutbildning (typ och datum)	Utbildningsbehov och planerad tid för utbildning (typ och datum/år)
Ole Busse	90	16-02-24	Agenda 2030 191003	
Magnus Björkman	91	16-02-24	Agenda 2030 191003	
Cecilia Hultqvist	91	16-02-24	Agenda 2030 191003	
Åsa Svensson	92	16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -I	
Lena Nilsson	02	16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -I	
Peter Wård	03	16-02-24	Agenda 2030 200313	
Rickard Gass	02	16-02-24	Miljö 21/22 -I	
Linette Ahlstrand	05	16-02-24		
Helena Gustafsson	07	16-02-24	Miljö 21/22 -I	
Maria Bengtsson	08	16-02-24		
Annika Adolfsson	08	16-02-24	Agenda 2030 191003	
Petra Digerås	12	16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -I	
Jonas Färnemyhr	13	16-02-24	Agenda 2030 200313 Miljö 21/22 -I	
Torbjörn Jonsson	15	16-02-24	Agenda 2030 191003	

Jesper Flarup	15	16-02-24	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Michael Janssen	15	16-02-24	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Tomas Laitinen	15	16-02-24	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Jonas Nord	15	16-02-24	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Britt-Marie Strandberg	10	16-02-24		
Peter Söderholm	16	2018-04-11		
Niklas Elling	16	2018-04-11	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Jessica Lycker	17	2018-04-11	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Jennie Johansson	16	2017-09-15	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Lena Hägneryd	17	2017-09-15	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Sara Vinterdag	17	2018-04-11	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Rita Habib Daoud	17	2018-04-11	Miljö 21/22 -I	
Mikael Ewaldsson	17	2018-04-11	Euro Paddle Pass 2017-05-16 Miljö 21/22 -I	
Cecilia Alfheim	18	2018-04-11	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I Miljöledarutbildning 230524	
Mikael Johansson	18	2019-05-14		
Maria Karlström	18	2019-05-14	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Anders Cederberg	18	2019-05-14	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Piia Vungi	18	2019-05-14	Agenda 2030 I91003 Miljö 21/22 -I	
Stefan Jennerstrand	19	2022-09-19	Miljö 21/22 -I	
Jörgen Haraldsson	20	2022-09-19		
Emelina Landström	19	2022-09-19		
Linda Carlsén	22	2022-09-19		
Rebecca Ström	22	2022-09-19		
Adina Franzén	22	2022-09-19		
Weronika Larsson	22	2022-09-19		
Theres Elmtun	22	2023-04-18		
Camilla Collén	22	2023-10-15		
Tomas Ahlgren	22	2022-09-19		
Christoffer Frick	23	2023-11-27		
Ida Karlsson	23	2024-01-23		
Cecilia Mårtensson	24	2025-03-12		
Pernilla Thorn	24			GRUNDUTBILDNING 2025-10-30
Hailey van Erp	24	2025-09-09		
Camilla Kareliusson	24			GRUNDUTBILDNING 2025-12-02
Lovisa Söderberg	24			GRUNDUTBILDNING 2025-12-02
Victor Petersson	24			GRUNDUTBILDNING 2025-12-02
John Samuelsson	25			GRUNDUTBILDNING VT 2026

Elenor Håkansson	25			GRUNDUTBILDNING VT 2026
------------------	----	--	--	----------------------------

9. Miljöberättelse

Vi gör varje år en egen uppföljning av vårt miljöarbete i form av en miljöberättelse.

Miljöberättelse för år: Lå 2024-2025 (Budgetår 2024)

Miljöledningssystemets omfattning

Följande delar av vår verksamhet omfattas av vårt miljöledningssystem: Samtliga byggnader och verksamheter på huvudskolan och dotterbolaget i Holsbybrunn.

Uppföljning av miljömål och aktiviteter

Vi har under det senaste året arbetat med våra miljömål och har uppnått följande resultat:

Mål 1 Minska vårt CO2-utsläpp och bli klimatneutrala fram till noll ton 2045

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:

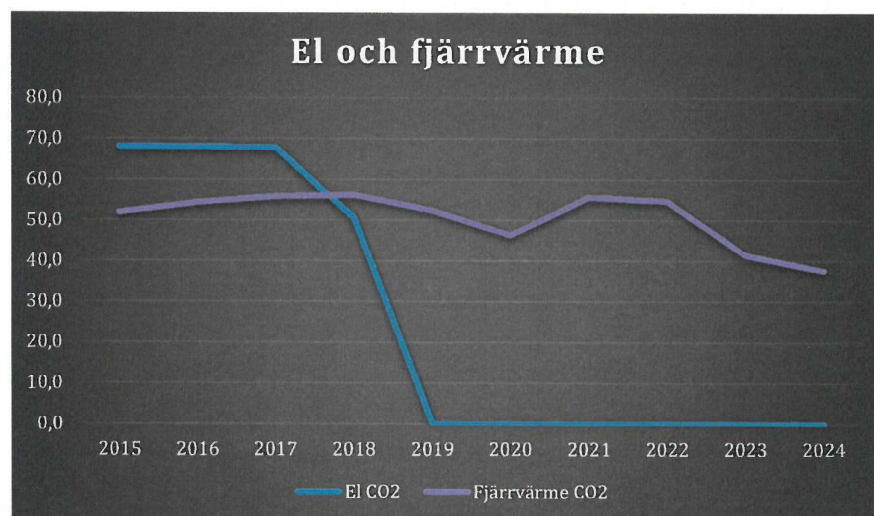
Vi har fortsatt med vår plan och bytt ut ett stort antal armaturer mot energisnålare i både klassrum, korridorer och på expeditionen.

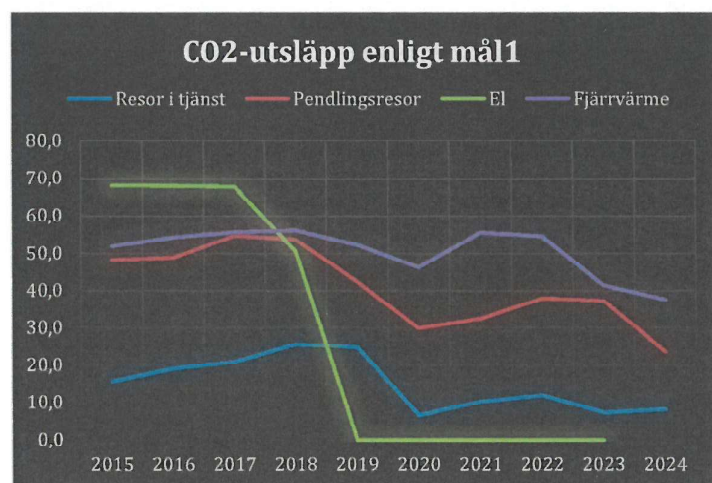
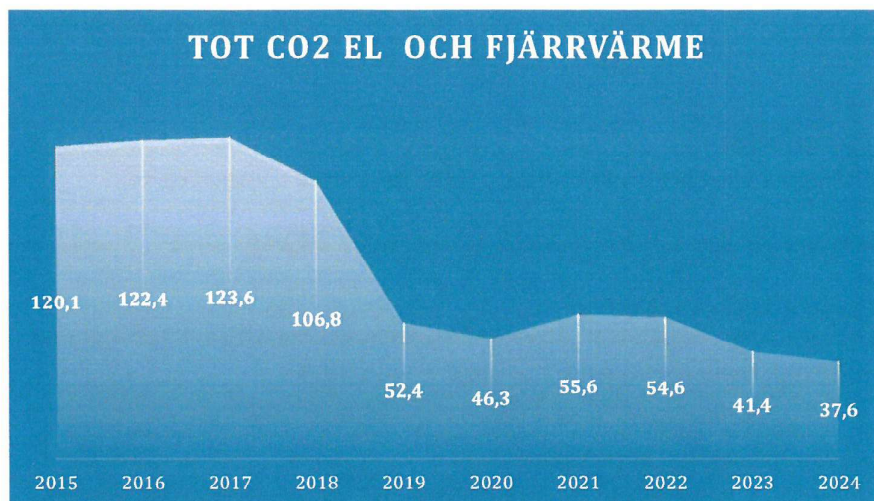
Vi har fortsatt vår plan och köpt in tre-glas fönster till ett internathus som installerades under sommaren 2025.

Vi har identifierat energislukare och stängt av golvvärmen helt i gymmet februari 2025, den behöver aldrig vara på utan är tillräckligt varmt ändå. Vi har också sänkt tiden som bastun står på från 11 timmar till 3 timmar i januari 2025.

Vi har minskat vårt effektuttag på fjärrvärme från 450 MWH till 400 MWH vilket gör att Njudungs Energi kan minska användningen av fossila bränslen.

Vi har börjat redovisa CO2 utsläpp från miljöredovisning 2025 som visar att detta är vår största post för CO2-utsläpp. Läs mer under Mål 4 angående detta, detta ingår inte i mål 1 – att vi ska bli klimatneutrala fram till noll ton 2045.

Mål 2 Öka miljömedvetenheten hos personal, deltagare mfl.

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:

Vi har köpt in nya behållare mars 2025 och meddelat både deltagare och personal om att vi återvinner batterier och värmeljuskoppar. Återvinningen av värmeljuskoppar ger också ett dagcenter i Vetlanda meningsfull sysselsättning.

Vi har gjort egen miljövänlig deoderant och bivaaxdukar på en sommarkurs för att öka medvetenheten om vikten att använda miljövänliga produkter i juni 2025.

Våra deltagare på Allmän kurs har haft "Ett rikt liv" som tema och visat film om plastön i Stilla Havet samt pratat om antibiotika användning vilket resulterade i affischer som en utställning i april 2025.

Vi genomförde ytterligare en "varsågod-loppis" i november 2024 där deltagare och personal fick chansen att lämna in begagnade kläder och istället ta nya (begagnade). Överskottet gick till Ukraina.

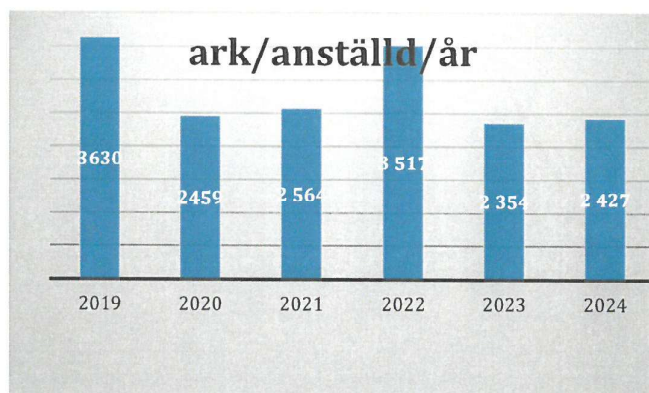
Allmän kurs besökte också Vetlanda museum i augusti 2025 och såg en utställning om rödlistade fågelarter. SMHI deltog också och pratade om klimatförändringar och hur vi i Vetlanda påverkas.

Nyanställd personal har gått Miljöstrategens miljöutbildning och fler ska gå under hösten 2025.

Vi har uppdaterat hemsidan med nya miljöhandboken för 2024.

Mål 3 Minska pappersförbrukningen

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning; vi har fortsatt att minska vår pappersförbrukning genom att löpande bli mer och mer digitala. Den totala pappersförbrukningen har minskat med 3 654 ark, medan antalet papper per medarbetare ökat något mot året innan. Pappersförbrukningen är svår att påverka för t.ex ekonomichefen som har ett krav på sig att skriva ut för att spara bokföringsmaterial i minst 7 år. Vi har också ett nytt dotterbolag sedan 2024 som gör att det nu är två bolag som har krav på sig att spara bokföringsmaterial i pappersform.

Mål 4 Restaurangens miljöpåverkan

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:
Köket har minskat användningen rejält av engångsbläck och engångstrasor under året.

Köket har samlat in kaffesump som vi använder som gödning i vår rabatter.

Restaurangen har fått diplom för "Årets pantare 2024".

Köket har också sorterat sina sopor bättre och de har lyckats med det genom enträget tjtat från kökschefen.

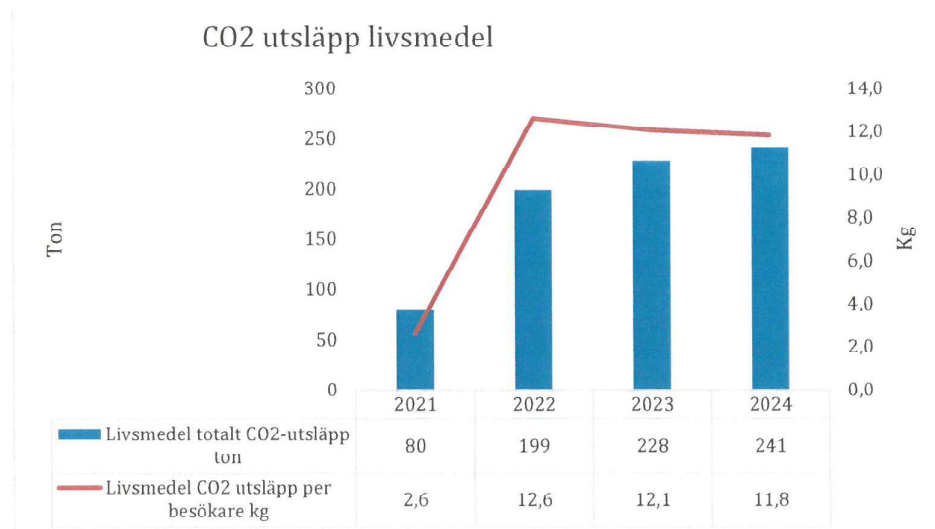
Köket har också serverat 50/50 hamburgare där 50 % av köttet var utbytt mot en grönsaksblandning.

Köket har bakat mycket bröd och egna kakor för att hela tiden minska användandet av palmolja.

Köket har fortsatt att minska matsvinnet genom att sälja matlådor i cafét samt t.ex frallor som blir över från vår konferensverksamhet.

Vi följer andelen inköp av EKO, Krav och MSC-märkta varor från 2024. Vad gäller EKO varor ser vi en liten minskning mot förra året. Kravmärkta varor har ökat något. All fisk vi köper in är MSC-märkt utan den odlade laxen som inte behöver den typen av märkning. Vad gäller frukt och grönt köper vi in det mesta från en lokal leverantör och det är inte medtaget i statistiken nedan eftersom de inte har möjlighet att ta fram någon statistik.

Vi har också från 2025 års miljöhandbok tagit fram CO2-utsläpp för livsmedel sedan 2021, vilket klart visar att CO2 utsläpp från livsmedel är vår största post. 2021 låg siffran relativt lågt, men det var ett pandemiår då vi hade väldigt lite konferenser. Posten har ökat sedan 2022, men det beror också på att vi ökat andelen både deltagare och konferensgäster sedan dess. Jämför man CO2 utsläpp per deltagare så ser vi en liten minskning sedan 2022. Vi märker också att andelen grönt ökar på våra besökarens tallrikar. Vi har varje dag en salladsbuffé med många olika sorter samt alltid vegetariskt/veganskt alternativ.

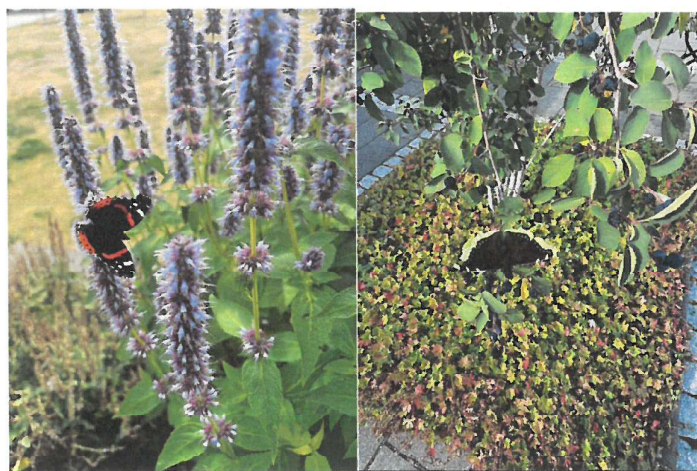
Mål 5 Förbättra förutsättningar för biologisk mångald

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:

Vi har byggt två blomlådor av återvunnet material utanför Hjertas hörna och här har vi sått solrosor och indiankrasse mm som pollinatörer gillar under våren 2025.

Vi har använt hästgödsel från en anställd istället för konstgödsel under våren 2025.

Vi har köpt in nya perenner till våra stora planteringslådor på framsidan t.ex Anisisop vilket har varit mycket populärt både bland fjärilar och humlor maj 2025.

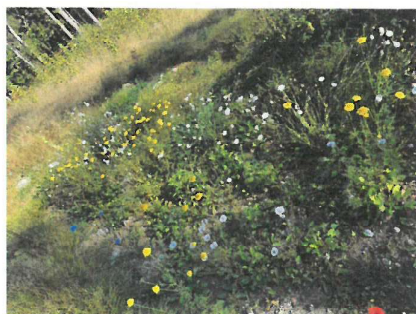

Vi har haft en aktivitet med deltagare och personal där vi utökade våra blommande områden där vi bland annat satte jätteverbena, lökväxter, vallmo och delade befintliga nävor maj 2025.

Vi har utökat våra planterade remsor vid parkeringarna med ytterligare en remsa där har sått frön med blommor som pollinatörer gillar i oktober 2024.

Vi har under hösten 2024 sått ytterligare ängsblommor i våra befintliga rutor i backen eftersom det behövde kompletteras med mer blommor och under sommaren 2025 såg man skillnad på mängden blommor i dessa rutor mot tidigare.

Uppföljning av miljöindikatorer

Miljöaspekt	år 2018	år 2019	år 2020	år 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Förbrukning av kontorspapper läsår	137 ark/anställd /v 7 132 ark/anställd/år	113 ark/anställd /v 3 630 ark/anställd/år	77 ark/anställd /v (-45 %) 2 459 ark/anställd/år	82 ark/anställd /v (+21 %) 2 564 ark/anställd/år	3 517 ark/anställd/ år (+37 %)	2354 ark/anställd/år (-36%)	2427 ark/anställd/år (+3%)
Resor med bil i jobbet år	26 ton CO2	25 ton CO2	6,7 ton CO2 (-73 %)	10,3 ton CO2 (+54%)	12,0 ton CO2 (+16%)	7,36 ton CO2 (-39%)	8,19 ton CO2 (+11%) (-68 % från 2018)
Elförbrukning n år	50,7 ton CO2	0 ton CO2	0 ton CO2	0 ton CO2	0 ton CO2	0 ton CO2	0 ton CO2

Eleffektiviseri ng år	744 000 kWh	690 000 kWh	563 000 kWh	558 000 kWh	659 000 kWh	641 383 kWh	621 607 kWh
Pendlingsresor Läsår	53,8 ton CO2	42,5 ton CO2	30 ton CO2 (-29 %)	32,5 ton CO2 (+8%)	38 ton CO2 (+17%)	37,3 ton CO2 (-2 %)	23,65 ton CO2 (-14%)
Mediaköp Läsår		20 ton CO2	7,2 ton CO2 (-64 %)	8,7 ton CO2 (+21%)	15,9 ton CO2 (+83%)	9,5 ton CO2 (-40%)	36,9 ton CO2 (+288%)
Fjärrvärme år Enl. Njudung Energi	118 ton CO2 (+0,8 %) 56 ton CO2	52,391 ton CO2 (-7 %)	46,290 ton CO2 (-14 %)	55,604 ton CO2 (+20%)	54,64 ton CO2 (-2%)	41,38 ton CO2 (-24%)	37,64 ton CO2 (-9%)
Livsmedel år				80 ton CO2	199 ton CO2 (+149%)	228 ton CO2 (+15 %)	241 ton CO2 (+6%)

Kemikalier*	289 st 23 % grönt 34 % grönt av R	289 st 23 % grönt 34 % grönt av R	289 st 23 % grönt 34 % grönt av R	289 st 23 % grönt 34 % grönt av R	202 st 16 % grönt 26 % grönt av R	202 st 16 % grönt 26 % grönt av R	
Matinköp läsår				Andel EKO 7,76 % Andel Krav 0,67 %	Andel EKO 7,64 % Andel krav 0,91 %	Andel EKO 6,22 % Andel Krav 0,74 %	Andel EKO 5,7 % Andel Krav 0,8 %
Totalt CO2	(213) 186 ton CO2	139 ton CO2 (-34 %)	90 ton CO2 (-35 %)	187,1 ton CO2 (+19%)	319,5 ton CO2 (+132%)	323,54 ton CO2 (+4%)	347,38 ton CO2 (+24%)

Kommentarer till utvecklingen av miljöindikatorer

Vi följer ovan redovisade miljöindikatorer och har följande kommentarer avseende utvecklingen över tid:

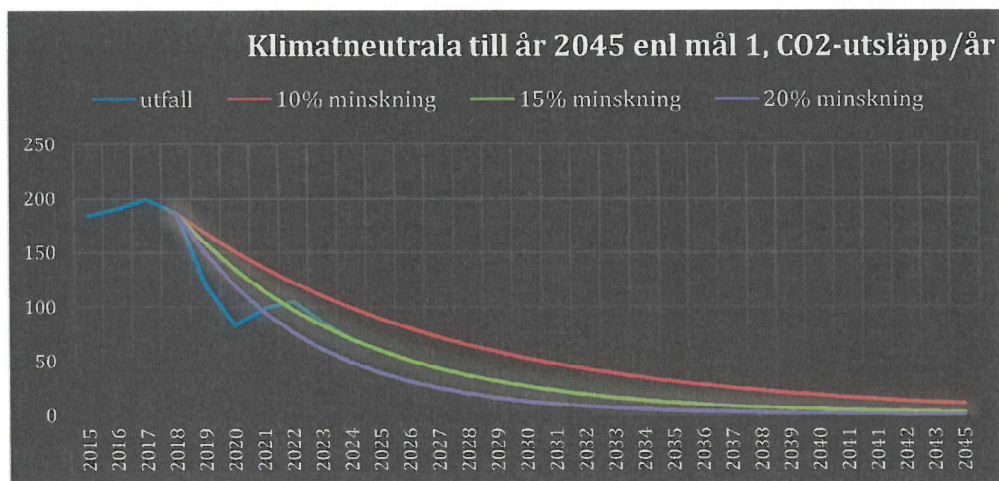
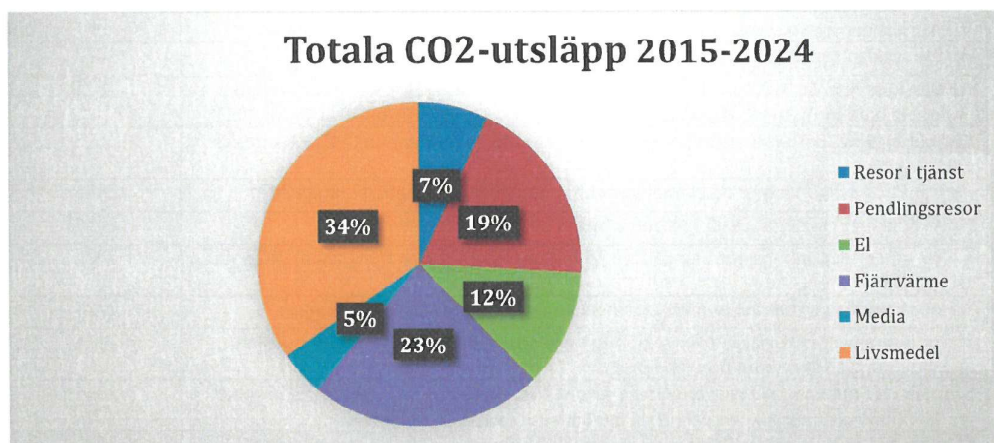
Resor med bil i jobbet: Efter en ökning under åren 2021 och 2022 har resor med bil i arbetet återigen minskat. En bidragande faktor till denna minskning är att flera medarbetare nu använder elbilar, vilka inte är inkluderade i den nuvarande statistiken. Dessutom har andelen digitala möten förblivit hög, vilket fortsatt bidrar till minskade behov av fysiska resor. Denna trend pekar mot en positiv utveckling där både teknologiska framsteg och förändrade arbetsvanor bidrar till att minska vår miljöpåverkan.

- **Elanvändning:** Vi har lyckats minska vår elförbrukning något igen. Denna minskning är resultatet av flera åtgärder. Vi är i färd med att, under en fyraårsperiod, byta ut huvuddelen av våra armaturer och lysrör till mer energieffektiva och miljövänliga alternativ. Vidare genomförde vi en elsparmånad i mars, vilket innefattade en rad olika aktiviteter för att öka medvetenheten om energibesparing bland våra deltagare, gäster och personal. Under sommaren 2024 investerade vi också i en solcellsanläggning som ska minska vårt inköp av el med ungefär 15 %. Dessa insatser kommer att bidra till en märkbar minskning av vår totala energianvändning.

- **Utsläpp för fjärrvärme:** Utsläppen från fjärrvärme har fortsatt att minska, med en ytterligare reduktion på 9 % jämfört med tidigare perioder. Detta är ett resultat av förändringar i vårt effektuttag, vilket har möjliggjort för Njudungs Energi att minska sin användning av fossila bränslen ytterligare under 2024. Denna utveckling understryker vår fortsatta strävan efter att optimera vår energianvändning och minska vår klimatpåverkan genom mer hållbara energikällor och effektivare energianvändning. Vi har också påbörjat byte av fönster i vårt internat till 3-glasfönster under sommaren 2024, vilket också ska bidra till en minskad fjärrvärme användning.

- Livsmedel: från miljörapporten 2025 redovisar vi CO2 utsläpp på alla inköp från Martin & Servera. Det visar på att vi har högst CO2 utsläpp av allt vi redovisar på livsmedel. Vi har väldigt många konferenser och deltagare som äter mat hos oss året om. 2021 var det pandemi och det syns på siffrorna som var väldigt låga det året. Vi har inte tillgång till äldre statistik. Att vi ökar beror på att vi hela tiden ökar både deltagare och konferensgäster.

Genom dessa insatser och förändringar i beräkning iom att vi från i år även räknar CO2 utsläpp på inköp av livsmedel ser vi en negativ trend i våra miljöindikatorer. Vi fortsätter trots detta att arbeta målmedvetet för att främja hållbarhet och miljömedvetenhet i alla delar av vår verksamhet.

Redovisning genomförda aktiviteter för att minska miljöpåverkan

Vi arbetar aktivt för att minska vår miljöpåverkan och har genomfört följande aktiviteter:

Miljöförbättrande åtgärd/aktivitet	Genomförd (år)
Köket har bytt ut matlådorna i aluminium mot mer miljövänliga i återanvänd plast	*2025
I juni gjorde våra anställda egna miljövänliga deoderanter och bixaxdukar med våra deltagare	2025
Två blomlådor byggda av återvunnet material utanför Hjertas hörna. Här sår vi solrosor och indiankrasse som pollinatörer gillar.	2025
Hästgödsel används i våra planteringar istället för konstgödsel våren 2025	2025
Kaffesump från köket används till gödning av våra växter våren 2025	2025
Nya bivanliga blommor inköpta till våra stora planteringslådor på framsidan maj 2025	2025
Personal och deltagaraktivitet med att plantera nya blommande områden där vi idag enbart har gräs, ingen grävning utan kartong/jord/frön osv maj 2025. Vi delade befintliga nävor från annan plantering och har också satt lökväxter och jätteverbena	2025
Ny behållare för snus har köpts in och satts upp vid entren eftersom många slänger snus direkt på marken mars 2025.	2025
Två soptunnor för återvinning av värmeljuskoppar och batterier sattes upp i mars 2025 och meddelande om detta mejlades ut till samtliga personal och deltagare. Värmeljuskopparna ger också ett dagcenter i Vetlanda meningsfull sysselsättning.	2025
Bytt till snålspolande kökskranar i samtliga Kullen-hus (internatet) våren 2025	2025
Allmän kurs har "Ett rikt liv" som tema och visade film om Plastön i Stilla havet samt pratade om antibiotika användning. Det resulterar i affischer som utställning. April 2025	2025
Fortsatt byte av fönster i Kullenhusen, nya fönster inköpta februari 2025 för att minska fjärrvärmens	2025
Fortsatt byte av led-lampor och armaturer enligt uppgjord plan januari – mars 2025	2025
Golvvärmens i gymmet är avstängd från februari 2025 för att spara el	2025
Vi har sänkt tiden som bastun står på från 11 timmar till 3 timmar från januari 2025 för att spara el.	2025
Vi jobbar på distans när det är möjligt och minskar diesel-/bensinförbrukningen.	2025
Vaktmästarna har påbörjat se över reglering av värme och ventilation för att minska elförbrukningen/fjärrvärme från januari 2025.	2025
Minskat effektuttaget på Fjärrvärme från 450 MWH till 400 MWH februari 2025 vilket gör att Njudungs Energi kan minska sin användning av fossila bränslen.	2025
Städ har satt in en panttunna i gymmet januari 2025 för att minska att burkar slängs i vanliga soporna	2025
Köket serverade 50/50 hamburgare till samtliga där 50 % var utbytt mot en grönsaksblandning januari 2025	2025
Restaurangen har fått diplom för "Årets pantare 2024"; 5 216 burkar och flaskor	2024
Varsågods loppis genomförd 6-11 november 2024, överskottet gick till Ukraina.	2024
Utökning av gräsmässa vid parkeringen där gräset tagits bort och ersätts med blommor för pollinatörer, okt 2024	2024
Värmeljus återvinns så att dagcenter i Vetlanda får en meningsfull sysselsättning och så att aluminium återvinns, hösten 2024, från köket	2024
Allmän kurs besökte Vetlanda museum augusti 2024 och såg en fin utställning om rödlistade arter i Sverige som broderats som 123 tavlor. SMHI deltog också om klimatförändringarna och hur vi i Vetlanda påverkas.	2024
Ledningsgruppen åkte elbil till kick-offen augusti 2024 och alla fem i en bil	2024
Ny armatur installerades upp till expeditionen i trapphuset till mer energisnål i juni	*2024
Fönster i ett av internathusen byttes mot 3-glasfönster i juni	2024
Solceller installerades i juni	2024
Salvia planterades i våra utegrupper för att ge mat till pollinatörer i maj	2024
Begagnad utemöbel – en utesoffgrupp – inköptes maj	2024
Begagnad elgolfbil är inköpt under våren som ersättning för den gamla som skrotats så vi slipper använda vaktmästarbilen	2024
Restaurangen genomförde en "Rädda-planeten- dag" den 29 april där återanvände överbliven mat från tidigare luncher och serverade en buffé.	2024
Årsredovisningen signerades digitalt	2024

Miljövärnet genomförde en klassutmaning där varje klass ska gräva och plantera ängsfrön i vår backe, minst 1x1 meter. Samt en personaldag den 16 maj där vi också grävde ängsrutor för att öka möjligheterna för pollinatörer i vårt närområde.	2024
Miljövärnet planterade 40 ekollon och 40 kastanjer i vår tallbacke för ökad mångfald. Samt färdiga plantor av hasselbuskar planterades av en skogsvaktare.	2024
Allmän kurs tog fram en tidning i mars 2024 där flera insändare handlade om miljön, bland annat Sveriges våtmarker, samt hur vår hav egentligen.	2024
Allmän kurs hade i samband med elsparmånad en utställning i form av små "båtar" med "elspar-konversationer"	2024
Elsparmånad genomfördes i mars, deltagare och personal fick ta fram planscher med elsparåtgärder och vi uppmanade alla att spara el för att lyfta miljöfrågan. Omröstning genomfördes om finaste/häftigaste plansch och tre priser delades ut. Statistik om vad som drar mest i hushållet togs också fram.	2024
Armaturer bytta i korridoren från reception fram till expeditionen under februari till mer energisnåla	2024
Armaturer bytta samt minskade i antal på expeditionen under januari till mer energisnåla	2024
Två nya kokgrytor är inköpta till köket som kommer är mer energisnåla än de gamla januari 2024	2024
Snålsparare för vatten som sparar ca 5 liter per minut installerades i duscharna i samtliga Dalen-hus januari	2024
Ny batteridrivna röjsåg är inköpt istället för bensindrivna	2023
Varsågods loppis genomförd i november med kläder/husgeråd mm. Det som ingen ville ha skänktes till Ukraina	2023
Föreläsning om Energi och Energibesparingar för deltagare oktober, även anmäld som aktivitet till Klimatveckan	2023
Ledningsgruppen åkte elbil till kick-offen och alla fem åkte i en bil	2023
Samverkansprotokoll och styrelseprotokoll signeras digitalt från oktober	2023
En hörna av skogen är utsedd speciellt för biologisk mångfald, där kommer gamla träd få ligga kvar när de ramlar ned	2023
Rensat ut skogen september 2023 och tagit bort framförallt granar och en del tallar, ska bli mer lövträd på sikt och i förlängningen mer biologisk mångfald	2023
Gräsremsa vid parkeringen har tagits bort och ersatts med plantering som ska locka pollinatörer okt/nov	2023
Två vegetariska dagar till alla i september när Erikshjälpen hade konferens, både lunch och middag	2023
Handlingsresor för deltagarna borttaget, istället ska de åka kommunalt	2023
Deltagarna hade svamplockning som aktivitet i september	2023
Fakturor skickas via e-post till deltagarna från september	2023
Påbörjat byte av armaturer/ledlamport under en 4-årsperiod, september 2023 bytt i Coopet och klassrum Alvar, Kaj och Astrid.	2023
Energikartläggning gjord för att kartlägga effektiviseringsmöjligheter avseende armaturer och lysrör	*2023
Allmän kurs har återvunnet material från gamla utställningar och använt till nya utställningar	2023
Byt ut scenbelysning i aulan till LED	2023
Begagnade konferensmöbler har köpts in till Barbro Alving	2023
Pendlingsvecka med elcykel för personalen med bidrag från Naturskyddsföreningen "Fröpengar"	2023
Allmän kurs har haft ett utställning under tema "Ålderdom" där bland annat naturfrågor har belysts som resulterade i ett antal planscher.	2023
Fredagsföreläsning av Stefan Strömberg under temat "mellan oss skapas världen – känslor och tankar om vår enda jord"	2023
Fredagsföreläsning av Elenor Håkansson "Slow fashion" i ämnet hållbart mode, öppen föreläsning för allmänheten, deltagare och personal	2023
Panttunnor till hotellhusen samt klassrum IT-spåret	2023
Ekologiskt fika för deltagare och personal i samband med filmdagen	2023
Filmdag för deltagare och personal, två kortare filmer "Mobilens verkliga pris" samt "En komikers utsläpp" samt gruppdiskussioner	2023
Enkät från Naturskyddsföreningen om kläders miljöpåverkan till deltagare/personal	2023

Klädbytardagar för deltagare och personal. Kläder som var kvar gick till Ukraina	2023
Cykelställ under tak iordningsställt	2023
Röda bussen (äldre diesel) såld i mars och inte ersatt med någon ny, vi hyr miljövänligt vid behov	2023
Medborgarförslag till förbättrade bussförbindelser inlämnat till Vetlanda kommun	2023
Överblivna grönsaker används till dagens soppa i köket för att minska matsvinnet	2023
Överblivna kakor/frallor från konferens säljs i cafet för att minska matsvinnet	2023
Gått över till miljövänligare städmedel – växtbaserade- i städ	2023
Mejlat miljötips angående matsvinn till personal i köket från UHPO	2023
Vegetarisk lunch och middag till alla deltagare och konferensgäster 19-20 januari	2023
Ny resepolicy upprättad där miljövänliga alternativ i första hand ska användas	2023
Lämnat datorer, skärmar och tangentbord till Kuusakooski för återvinning	2023
Minskat vårt effekttag av fjärrvärme och därigenom påverkat Njudung Energi att minska sin användning av fossilolja och kommer gå över till bioolja	2022
Erbjuder digitala kvitton i våra kassaregister	2022
Minskat användningen av palmolja genom att baka kakor själva till café och kök	
Sälja matlådor med överbliven mat till deltagare och personal i cafet	2022
Cafet erbjuder inga pappersmuggar vid köpa av varma drycker utan enbart porslinsmuggar som ska returneras	2022
Tagit bort 134 stycken kemikalier hos vaktmästeriet	2022
Omöblerat klassrum IT-spåret med begagnade möbler övertagna från utbildningen i Eksjö	2022
Omöblerat konferensrum Tage Erlander med begagnade möbler från Växjö fhs	2022
Isolerat ventilationsrör Anna Lindh	2022
"Varsågod"-loppis till alla deltagare/personal. Kläderna som var kvar gick till Erikshjälpen	2022
Tips om elbesparing och bensin/diesel till alla anställda utskickat på mejl	2022
Digital blandare av juicer i köket	2022
Installerat Plejd till ytterbelysning i diverse hus för distansstyrning	2022
Byte till isolerade ytter- och altandörrar i Kullenhusen	*2022
Återmöblering av de hyrda rummen i Österliden med möbler vi redan hade.	2022
Fyra nya snabbbladdare för elbil har installerats, även för allmänheten	2022
Sytt om gardiner så de passar i andra rum i st.f. a. köpa nytt.	2022
Nya LED-armaturer	2022
Delar ur ledningsgruppen m.fl. idéutbyte om hållbarhet Runö & Ölands Folkhögskolor	2022
Eko-fika, utställning m.m.	2022
Personalkurs i klimat, del 1	2022
Energifönster bytt huvudkorridorrens salar västerut.	2022
Återanvända bibliotekshyllor	2022
Gemensamhetsdag Biologisk mångfald, filmer	2021
Vid ombyggnation av restaurangen och reception sätts ett nytt styrsystem in för all ventilation, belysning, värme, kyla.	2021
Nya energifönster till restaurangen sätts in.	2021
Natur- och äventyrsguide startar HT21	*2021
Renovera gamla kvalitetsmöbler	2021
Gamla pumpar till radiatorer bytts till nya effektivare.	2021
Salen Lina har fått nytt fläktaggregat	2021
Lavendel är planterat i våra planteringar för att locka bin och fjärilar	2021
Alla Kullenhus fått rengjorda o målade takpannor i stf att byta pannor.	2021
Utställning, Allmän kurs, bl a. Biologisk mångfald	2021
Ny naturkurs med Naturskyddsföreningen startats	*2020
Bytt till LED-lampor med rörelsevakt i källarkorridorer.	2020

Nytt ventilationsaggregat (kyla o värme) till klassrummen vid Astrid, Kai Pollak m.fl.	2020
Bytt till LED-lampor i aulan Anna Lindh-salen	2020
Pedagoger lärt sig digitala verktyg till distansutbildning	2020
Agenda 2030 Utställning	2020
Agenda 2030 Gemensamhetsdag	2020
Agenda 2030-personalkurs	2019
Behållare och hämtning av glas, vit och färgad	*2019
Filmvisning: Vetenskapens värld	2019
Temadag: Bilen, Butiken, Biffen & Bostad	2019
Robot gräsklippare	2019
Etiska och miljömässiga riktlinjer kring våra fondplaceringar i vår placeringspolicy	2019
Valde bort personalresa till Kroatien (flyg) till förmån för Polen (buss o båt)	2019
Bytt till LED-armaturer i klassrum	2018
Sista delen av korridoren t.o.m. Hiertas Hörna belysning med viloläge under natten.	2018
Klassuppsättning med Chromebooks har köpts in	2018
Grön el	2018
Byte av armaturer till LED i sista delen av korridoren och Hiertas Hörna	2018
Gått över till GAFE dataplattform	2018
Nya kopiatorer med användarkontroll	*2018
Doserare till golvrengöringsmedel, kök	2018
Filmvisning: Before the Flood	2018
Paraplyutställning med miljötema	2018
Märkning av internatens miljöbehållare	2018
Returpapperslådor till klassrummen	2018
Vaktmästeriets gamla bensinbil bytt till nyare dieselbil	2018
Idéutbyte med Njudungsskolans lokalvårdare	2017
KRAV och ekologisk frukost börjar utvecklas	2017
En vegetarisk lunch per månad	2017
Byte av duschhandtag till snålspolande	2017
Sopsorteringskärl till internatet	*2017
Installerat elbilsladdare	2017
Installerat lampsläckare och snålspolande toa	2017
Bytt till LED utebelysning och LED innerarmaturer	2017
Bokbytarhylla	2017
Bytt till LED utebelysning och LED innerarmaturer	2016
Wellpappspress ger färre transporter	2016
Böcker och tidningar om miljö i biblioteket	2016
Städmaterial -40 000 kr	2016
Inköp av förbrukningsmaterial till undervisning var 160 000 kr mindre än medelvärde av åren 2011-2015	2016
Bytt ventilationsaggregat med värmeväxlare i Brunshuset	2016
Byte ventilation Kullen 3	2016
Minskat antal kemikalier med 24 stycken	2016
Gemensamma miljöveckan HT 2016	2016
Sålt en bensinbil	2016
Bytt ut en bensindriven 4-hjuling till eldriven golfbil	2016
Bytt till LED utebelysning och LED innerarmaturer	2015
Byte ventilation + kyla Brunshuset, radiostudion, LED utebelysning	2014
Byte ventilation matsal, aula, källare, Dalen, Upprustning/intrimning gammal ventilation,	2013

LED utebelysning	
Byte ventilation Brunnshuset + kyla, shuntventiler fjärrvärme, reglercentral för fjärrvärme	2012
Byte ventilation bibliotek klassrum + kyla, shuntautomatik, belysningsstyrning	2011
Luftvärmepump verkstad-varmförråd (från direktel), ny armatur i entré-korridor med styrning	2010

Utvärdering av årets avvikelser/förbättringsförslag

Vid revision 2024 och internt har ett antal avvikelser/förbättringsförslag noterats. Med anledning av detta har vi beslutat om och genomfört följande åtgärder:

Avvikelser:

A1

Miljöpolicy

Justera så att det framgår att Ädelfors hotell och konferens ingår i miljöpolicy alternativt ta fram en separat miljöpolicy för dotterbolaget. /Detta är åtgärdat

A2

Extern kommunikation

Justera information om miljöpolicy på hemsida för Ädelfors hotell och konferens så att den är överensstämmande med den som är beslutad för verksamheten. /Detta är åtgärdat

Förbättringsförslag:

F1 Miljömål

Förtydliga för miljömål I vad som omfattas av målet att vara klimatneutrala 2045, dvs. vilket scope som avses för målet. Är även indikatorer som idag inte mäts omfattade, exempelvis inköp av livsmedel, möbler, IT-utrustning och förbrukningsmaterial?/Vi har försökt ta fram statistik från detta efter förslag från Miljöstrategen på vart man kan vända sig för att få fram statistik. Vi har haft kontakt med Svalna och de försökte hjälpa oss som ett pilotprojekt, men vi har för liten verksamhet och blir mycket kostsamt att få hjälp via dem. Däremot har Martin & Servera förbättrat sin rapportering så vi kan från i år redovisa CO2 utsläpp från maten vi köper från dem.

F2 Miljömål/miljöindikatorer

Diskussion om möjlighet att beräkna koldioxidutsläpp från inköp fortsatte från föregående års revision då möjligheten att använda www.svalna.se diskuterades. Detta verkar inte fungera på ett enkelt sätt och ett förslag är då att gå vidare med andra möjligheter; exempelvis har Visma SPCS ett verktyg för att ta fram en klimatrappport från verksamhetens inköp.

När det gäller vissa varor som exempelvis livsmedel kanske det går att få underlag direkt från leverantören./Vi får fram från Selma-statistik från Martin&Servera en del underlag redan i dag.

F3 Miljömål

Bra att ni har fått igång projekt kopplat till biologisk mångfald som involverar eleverna. Det här är ett område där ni kan arbeta vidare under flera år./Vi har involverat dem med att anlägga ytterligare ett område intill skolan i våras där vi utökade vår plantering med pollinatörvänliga växter.

F4 Miljöindikatorer

Addera lokal leverantör av frukt i statistiken vid uppföljning av livsmedel./det har vi inte gjort, leverantören är liten och har ingen möjlighet att ta fram detta.

F5 Extern kommunikation

Lägg upp logga för Svensk miljöbas på Ädelfors hotell och konferens hemsida./det har vi gjort, den finns med på sidan om vårt hållbarhetsarbete.

10. Intern revision

X Vi omfattas inte krav på intern revision enligt Svensk Miljöbas kravstandard

X Vi genomför interna revisioner där vi följer upp att:

- Miljöhandbok är uppdaterad och aktuell
- Efterlevnad lagar och andra bindande krav
- Relevanta verksamhetsrutiner följs i alla delverksamheter
- Alla delverksamheter kan redovisa aktiviteter för att minska miljöpåverkan.

Uppföljningen dokumenteras och redovisas som bilagor. Vi har följande plan för interna och externa revisioner i vår verksamhet.

Typ av revision	Tidpunkt	Plats/Delverksamhet
Extern	September	Holsbybrunn
Intern	Juni och augusti	Samtliga delverksamheter i koncernen som är belägna i Holsbybrunn

11. Ledningens genomgång

Verksamhetens ledning går varje år igenom följande punkter:

- Miljöorganisation
- Aktiviteter som påverkar miljön och värderingen av dem
- Miljöpolicyens aktualitet
- Miljömål- och handlingsplan för kommande år
- Verksamhetsrutiner
- Relevanta lagkrav och hur vi säkerställer att vi följer dem
- Intern och extern kommunikation av vårt miljöarbete
- Miljörisker och nödlägesberedskap
- Kompetensbehov
- Miljöberättelse
- Resultat från interna och externa revisioner
- Avvikelser och förbättringsförslag under året

Ledningens genomgång av ovanstående punkter har resulterat i denna Miljöhandbok som godkänts av verksamhetsansvarig.

